

Інформація про діяльність наукової бібліотеки Маріупольського державного університету у 2021 році

У звітному році *головною метою* бібліотеки було документальне й інформаційне забезпечення навчальної та наукової діяльності університету, задоволення інформаційних потреб користувачів, сприяння інтеграції науки університету до світової наукової комунікації.

Основними завданнями було визнано:

- подальше формування документального фонду відповідно до спеціальностей і наукових досліджень університету;
- розвиток власних електронних інформаційних ресурсів;
- забезпечення доступу користувачів бібліотеки до вітчизняних, світових освітньо-наукових інформаційних ресурсів;
- прищеплення принципів академічної доброчесності й виховання інформаційної культури у студентської молоді;
- забезпечення механізмів інтеграції університетської науки до світової наукової комунікації;
- реалізація міжнародного проекту «Вікно в Америку» («Window on America Mariupol»).

За результатами угоди між університетом та Національною комісією зі стандартів державної мови з вересня звітного року бібліотека є учасницею проекту «Іспит на рівень володіння державною мовою».

Виконанню поставлених завдань сприяла робота *дорадчих органів бібліотеки*: рада керівників структурних підрозділів наукової бібліотеки, науково-методична рада.

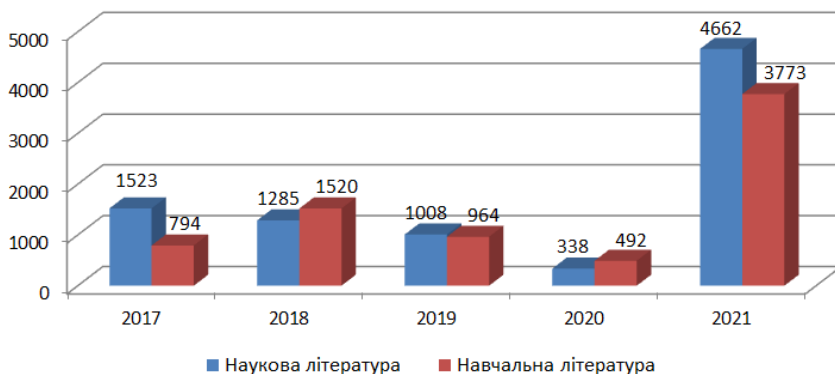
На 01.01.2022 до складу бібліотеки входять 5 відділів, 2 абонементи, 2 читальні зали з комп'ютеризованими читачькими місцями та інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку» («Window on America Mariupol»).

Співробітники бібліотеки протягом року активно підвищували свій професійний рівень на вебінарах, тренінгах, курсах (всього 39), які у зв'язку з пандемією, відбувались в режимі онлайн. Також 4 співробітника проходили навчання на курсах англійської мови, що організовані для науково-педагогічних працівників і співробітників МДУ; координатор Центру «Вікно в Америку» навчалась на онлайн-курсах з вивчення англійської мови від America House та відвідала тренінг «EducationUSA Ambassadors Training» (Ірпень) від Посольства США в Україні.

Студенти, викладачі, аспіранти упродовж року відвідали бібліотеку близько 117 тис. разів, документовидача становила понад 410 тис. прим.

Фонд бібліотеки має універсальний характер та комплектується відповідно до спеціальностей та наукових досліджень університету сучасними вітчизняними, іноземними виданнями. Пріоритетними напрямками комплектування фонду є комплектування науковими виданнями (55% від загальної кількості нових надходжень) та комплектування виданнями українською мовою (понад 87% від загальної кількості нових надходжень). За звітний рік загальний фонд значно поповнився в наслідок приднання фонду бібліотеки ДонДУУ і на початок 2022 року складається з понад 170 тис. примірників навчальної, наукової, довідкової, методичної та художньої літератури. У звітному році із загального фонду бібліотеки оцифровано та приднано до Електронної бібліотеки 106 книг.

Загальний фонд періодичних видань бібліотеки нараховує 402 найменування, з них наукових – 228.

Надходження наукової та навчальної літератури до наукової бібліотеки МДУ (2017-2021 рр., прим.)

Всього на придбання книг і періодичних видань у звітному році університетом було витрачено 131 738 грн.

Таблиця 1

Фінансові витрати на придбання книг і періодичних видань (грн.)

Рік	Книги	Періодичні видання	Загалом
2019	69 254	32 551	101 805
2020	49 929	45 062	94 991
2021	116 261	15 477	131 738

У звітному році з бібліотечного фонду було виключено 579 прим. з причин застарілості, зношеності. З метою збереження проводились планові переобліки фондів читального залу факультету філології та масових комунікацій, абонементу наукової та навчальної літератури, рідкісних і

цінних книг. Поза планом було проведено перевірку фонду бібліотеки ДонДУУ (наказ МДУ № 341 від 11.11.2021).

Інформаційне забезпечення навчальної та наукової діяльності університету неможливе без використання електронних інформаційних ресурсів. Бібліотека створює та надає доступ до власних електронних інформаційних ресурсів, ліцензійних світових баз даних Scopus, Web of Sciences, Science Direct, eLibraryUSA, до комерційних електронних ресурсів JournalTOCs, DPAnews. Також протягом року надавались тестові доступи до платформи EBSCOhost, до повнотекстових електронних ресурсів видавництва SAGE Publication, Bentham Science тощо.

Обсяг власних електронних інформаційних ресурсів бібліотеки на початок 2022 року становить більш ніж 190 тис. записів та складається з Електронного каталогу, Електронної бібліотеки, Електронної картотеки статей, баз даних «Праці викладачів МДУ», «МДУ у засобах масової інформації», «Періодичні видання у вільному доступі», «Топоніми Маріуполя: перейменування вулиць за часів незалежності України» та ін. Протягом року було зареєстровано більше ніж 550 тис. звернень викладачів, студентів та аспірантів до електронних ресурсів бібліотеки.

Власні електронні ресурси наукової бібліотеки МДУ (тис. записів)

Бібліотека має розвинуте інформаційне представництво в мережі Інтернет, яке представлено офіційним *сайтом* (<http://slibr.mdu.in.ua/>) у поєднанні з блогами та іншими інформаційними каналами. Протягом звітного року сторінки сайту переглянули більше 17 тис. разів користувачі зі 107 країн світу. Сторінки сайту відображають актуальну та оперативну інформацію про власні і світові освітньо-наукові інформаційні ресурси та послуги, що надає бібліотека; розділ сайту «Науковцям» містить інформацію про заходи з підвищення наукометричних показників праць авторів, сервіси для автоматизованого оформлення бібліографічних посилань тощо. У

звітному році було створено нову сторінку сайту «Іспит на рівень володіння державною мовою». Дієвою формою отримання інформації з питань наукової, науково-дослідної діяльності країни та зарубіжжя є сторінка бібліотеки у Facebook «Бібліотека – науковцю» (<https://www.facebook.com/biblio.nauk/>).

На 01.01.2022 власне *інформаційне представництво* бібліотеки в мережі Інтернет складається з:

- сайту (<http://slibr.mdu.in.ua/>);

- блогів:

- Бібліо.net (<http://bibliobzor.blogspot.com/>);

- ЛітАкцент (<http://literaturhjjobzor.blogspot.com/>);

- електронної літературної платформи «Догори сторінками / Вверх страницами» (<http://bibliopoem.blogspot.com/>);

- інформаційних сторінок у соціальних мережах:

FaceBook:

- «Наукова бібліотека Маріупольського державного університету» (<https://www.facebook.com/nbmdu/>);

- «Бібліотека – науковцю»

- (<https://www.facebook.com/biblio.nauk/>);

- «Mariupol Window on America Center»

- (<https://www.facebook.com/ac.mariupol/>);

Instagram:

- «Наукова бібліотека Маріупольського державного університету» (<https://www.instagram.com/nb.mdu/>);

- інформаційних сторінок на сервісах Інтернету:

- Slideshare (http://www.slideshare.net/NB_MDU/presentations);

- Pinterest (<https://www.pinterest.com/slibrmdu/>);

- Youtube «Наукова бібліотека МДУ»

- (<https://www.youtube.com/channel/UC79qZZbYDJ795Ej2fBFQ7jQ>);

- Flickr «Вернісаж наукової бібліотеки МДУ»

- (<https://www.flickr.com/photos/162972478@N03/albums>).

Протягом року бібліотека надавала *інформаційно-бібліотечні послуги*:

- цілодобовий доступ до власних електронних ресурсів;

- вільний доступ до світових інформаційних ресурсів;

- електронна доставка документів;

- віртуальна довідка;

- електронне інформування про нові надходження літератури;

- електронне інформування у режимі вибіркового розповсюдження інформації.

В рамках інформаційної підтримки кафедр протягом року здійснювалась розсилка інформації про дію тестових доступів, технологію перевірки статусу фаховості видання у «Реєстрі наукових фахових видань України». Також надавались посилання на корисні мережеві ресурси та онлайн-вебінари, присвячені особливостям роботи з міжнародними

наукометричними базами даних та ін. Було підготовлено та надіслано кафедрам близько 60 *бюлетенів нових надходжень* літератури, надано близько 1,2 тис. *індексів УДК* до наукових робіт викладачів та студентів МДУ, виконано понад 6 тис. *бібліографічних довідок* усіх типів.

Упродовж року для викладачів університету надавались *індивідуальні консультації*:

- з методики пошуку інформації за темами, що складають сферу наукових інтересів викладачів;
- зі створення і реєстрації наукового профілю в *Google Академії* (на 01.01.2022 створено 197 наукових профілів) та *Publons* (створено 48 наукових профілів);
- з моніторингу фахових видань України, які включені до міжнародних наукометричних баз даних тощо.

В рамках Курсів підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників на базі МДУ було проведено 3 онлайн-заняття за темою «Бібліотечні ресурси в науковій діяльності викладача».

Для бакалаврів, аспірантів магістрів за звітний рік проводились заняття за темами «Довідково-бібліографічний апарат наукової бібліотеки МДУ та алгоритми пошуку інформації», «Особливості пошуку інформації в наукометричних базах Scopus та Web of Science», «Методика складання списку використаної літератури», «Будь медіа грамотним – не потони у інформаційному дощі», «Академічна доброчесність. Кодекс честі університету», «Академічне письмо. Цитування та посилання», «Як мені писати без плагіату. Антиплагіатні програми», «Стратегія уникнення плагіату: цитування, перефразування та узагальнення». Всього було проведено 55 занять з академічної доброчесності, інформаційної та медіа грамотності.

Впродовж року проводилась робота відповідно до внесення корективів та відновлення наукових профілів у *Google Scholar* згідно з вимогами рейтингу «TRANSPARENT RANKING: Top Universities by Google Scholar Citations» компанії «Webometrics». Також велась робота з ведення та редагування в системі «Бібліометрика української науки» наукового профілю Маріупольського державного університету як організації та відстеження результатів рейтингування наукових профілів викладачів університету у наукометричних базах даних Web of Science, Scopus та пошукових системах Google Scholar, Publons.

Робота бібліотеки з *інтеграції серій «Вісника Маріупольського державного університету»* (далі – «Вісник МДУ») до світового наукового інформаційного простору здійснювалась за напрямками:

- інтеграція до наукометричних баз даних та пошукових систем, які надають оцінку якості, відстежують цитування опублікованих робіт, складають рейтинги публікацій авторів та наукових установ;

- надання повнотекстового доступу до серій «Вісника МДУ» за допомогою вітчизняних і зарубіжних електронних бібліотек та зарубіжної наукової періодики;
- розміщення інформації про серії видання у вітчизняних та світових бібліографічних базах даних;
- відстеження рейтингу серій «Вісника МДУ» та індексів цитування вчених університету.

На 01.01.2022 серії «Вісника МДУ» представлені:

- у міжнародній наукометричній базі даних Index Copernicus (Польща);
- у відкритих міжнародних репозитаріях наукової інформації OCLC WorldCat, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), Registry of Open Access Repositories (ROAR), The Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR), Research Papers in Economics (RePEc);
- у каталозі періодичних видань Ulrich's Periodicals Directory.

Таблиця 2

Дані наукових профілів серій «Вісника Маріупольського державного університету» за версією Google Академія (Google Scholar)
(дані на 29.12.2021)

Серія «Вісника МДУ»	Кількість Цитувань	Індекс Хірша
Економіка	568	9
Право	575	9
Історія. Політологія	378	5
Філологія	218	5
Філософія, культурологія, соціологія	254	5

Таблиця 3

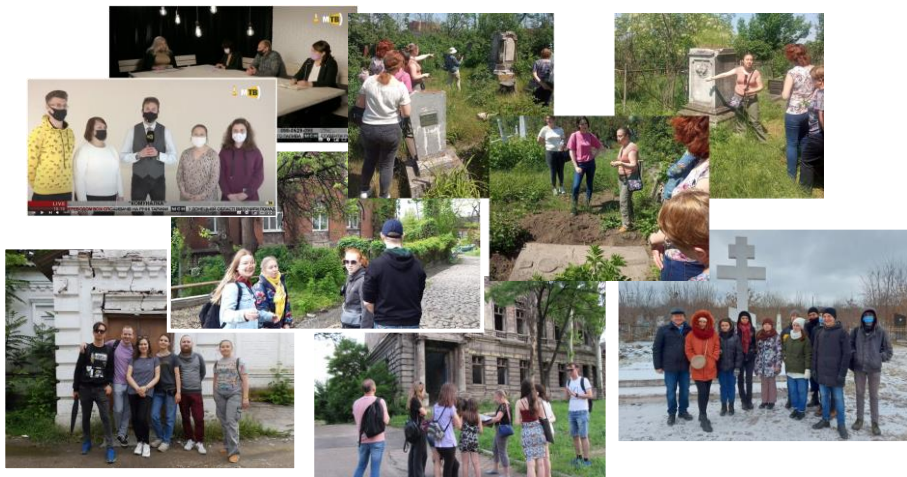
Динаміка зміни даних наукових профілів серій «Вісника Маріупольського державного університету» за версією Google Академія (Google Scholar)

Рік Серія «Вісника МДУ»	2017		2018		2019		2020		2021	
	Кількість Цитувань	Індекс Хірша	Кількість Цитувань	Індекс Хірша	Кількість Цитувань	Індекс Хірша	Кількість Цитувань	Індекс Хірша	Кількість Цитувань	Індекс Хірша
Економіка	128	5	183	6	128	7	386	8	568	9
Право	102	4	158	5	102	6	369	7	575	9
Історія. Політологія	28	2	47	3	28	4	257	4	378	5
Філологія	34	2	59	3	34	4	144	4	218	5
Філософія, культурологія, соціологія	50	2	41	2	50	3	180	5	254	5

(Рейтинг оцінювання серій «Вісника МДУ» за звітний період в Index Copernicus ще не оприлюднено).

З метою підвищення якості наукової комунікації та рейтингу університету, подальшої інтеграції університетської науки до світового наукового простору подовжувалась робота з подальшого розвитку *Електронного інституційного репозитарію Маріупольського державного університету (eIR MSU)* <http://repository.mdu.in.ua/>, який включено до міжнародних реєстрів The Registry of Open Access Repositories (ROAR), Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR). На 01.01.2022 репозитарій університету налічує 2 590 праць, кількість звернень до них – 29 302. Також була проведена робота зі збереження масиву файлів репозитарію ДонДУУ.

Науково-дослідна діяльність бібліотеки була спрямована на проведення досліджень з питань організації, збереження і використання фондів, обслуговування читачів, бібліометрії, краєзнавства. Співробітники бібліотеки взяли участь у 5 Всеукраїнських і міжобласних науково-практичних конференціях з доповідями та публікаціями, стали співorganizаторами відкритого засідання студентських наукових товариств «Парадигма» та «Контент» за темою «Мистецтво вишиванки у традиційній культурі України». Бібліотека була долучена до інформаційної підтримки науково-прикладної теми кафедри інформаційної діяльності «Фахова підготовка в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи в умовах реалізації стратегії сталого розвитку українського суспільства».

За краєзнавчими дослідженнями вивчались аспекти перейменування вулиць Маріуполя, особливості місцевої архітектури та Маріупольського некрополю, бралась участь у краєзнавчих програмах на міському телебаченні. Для мешканців міста, школярів, ліцеїстів, представників зарубіжних ЗМІ та Академії української преси проводились краєзнавчі екскурсії вулицями старої частини міста, спільно з учасниками студентського наукового

товариства МДУ «Історія Приазов'я» була проведена екскурсія історичним некрополем.

Фахівці бібліотеки протягом року працювали над виданням бібліографічних покажчиків серій «Праці викладачів МДУ», інформаційно-аналітичного видання «НБ МДУ – науковцю», продовжили роботу з формування інформаційних бюлетенів «Маріуполь у документах ХІХ-ХХ ст.». Також було проаналізовано географію авторського складу серій «Вісника Маріупольського державного університету» та показників самоцітування авторів і публікаційної активності науково-педагогічних працівників університету у наукових фахових виданнях України та наукометричних базах даних Web of Science і Scopus.

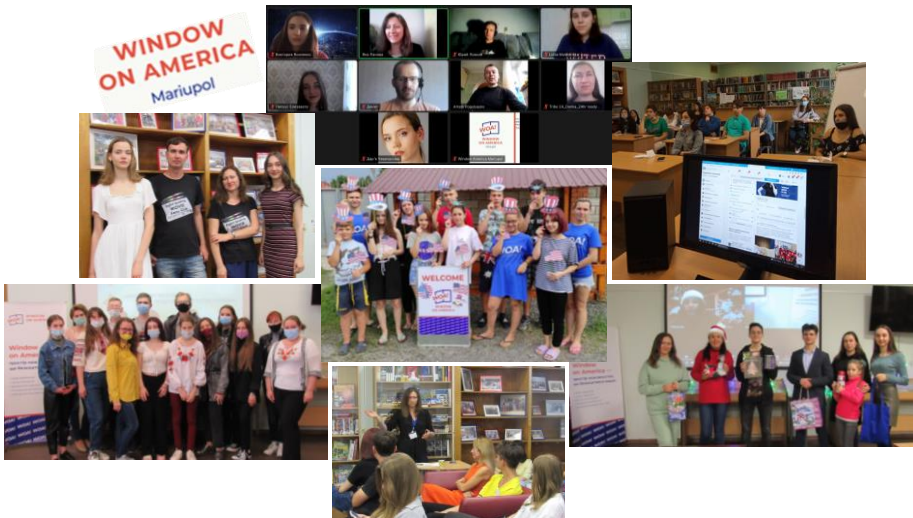
Культурно-просвітницька та соціокультурна діяльність бібліотеки була спрямована на формування у студентської молоді та мешканців міста поваги до культурної спадщини свого народу і світу, до історії, виховання гармонійної, відкритої до творчого розвитку особистості, популяризації наукового надбання університету. Для студентів організовувались різні заходи: огляди літератури за спеціальностями, презентації, в тому числі медіапрезентація «Божественна комедія» Данте очима художників» в рамках Тижня італійської мови. Спільно з київським видавництвом «Горобець» в рамках проекту «Повертаємо в Україну культурну спадщину» відбулась презентація факсимільних видань середньовічних українських стародруків, які знаходяться поза межами країни для викладачів та студентів спеціальностей «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», «Культурологія», «Українська мова та література». Для учнів маріупольських загальноосвітніх шкіл і гімназій проводились ознайомчі екскурсії бібліотекою та онлайн-подорожі старовинними місцями Маріуполя.

У звітному році бібліотекою було організовано понад 50 виставок, серед яких: «Університети – осередки сучасної і майбутньої науки», «Науковий потенціал МДУ» (до Всеукраїнського фестивалю науки); «Український фольклор як запорука збереження рідної мови» (до Дня української писемності і мови); «Свіча пам'яті, свіча надії» (до Дня пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій); «Україна: сторінки історії» (до Дня соборності України); «Леся Українка: співачка зорі провідної», «Від Шкляра до Жадана: письменники, які відкривають світу Україну», «Містика, психологія та філософія романів Джона Фаулза» тощо. Також користувачі мали змогу переглянути віртуальні виставки: «Мисткині жіночої прози. Оксана Забужко», «Психологія для усіх (книги з саморозвитку та досягнення успіху в кар'єрі)», «Маркетинг у сучасному світі» тощо.

Було подовжено роботу *інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку»* («Window on America Mariupol»), який було створено на базі бібліотеки з метою сприяння взаєморозумінню між українським і американським народами, надання актуальної інформації про суспільне,

політичне та культурне життя США, популяризації англомовної літератури та допомоги у вивченні англійської мови. Центр було створено за сприянням та фінансовою підтримкою Посольства США в Україні й наразі він є осередком американської культури в Маріуполі з потужними електронними інформаційними ресурсами та англомовним фондом літератури.

У звітному році у Центрі було проведено 152 інформаційних, науково-комунікативних та культурних заходів як в офлайн та і в онлайн-режимах із загальною кількістю понад 11,5 тис. відвідувань. Так, відбулась презентація арт-кластеру «Ось» – нового арт-простору для молоді Маріуполя; проведено серію онлайн-занять з медіаосвіти «Будь медіаграмотним – не потони в інформаційному дощі» та онлайн-дискусію «Memorial Day», що була організована America House і в якій взяли участь відвідувачі «Вікон в Америку» з інших міст країни, тощо.

Продовжили свою роботу англомовні клуби: Англійський розмовний клуб любителів кіно (English speaking movie fans club); Англійський розмовний клуб для підлітків (English speaking club teens); IT- клуб для дітей; Літній англомовний табір (Summer Camp).

У звітному році Центр відвідав Посол Ісламської Республіки Пакистан в Україні, делегація Координаторів з питань американської допомоги в Україні. За час існування Центр відвідало понад 15 зарубіжних делегацій, у тому числі на чолі з Надзвичайним і Повноважним Послом США в Україні, Надзвичайним і Повноважним Послом Італійської Республіки в Україні, Надзвичайним і Повноважним Послом Франції в Україні, Тимчасово повіреним у справах США в Україні, директором Британської Ради, аташе з питань культури Відділу культури Посольства Великої Британії та ін.

Грантова діяльність. У звітному році бібліотека брала участь у конкурсі проєктів серед українських інформаційно-ресурсних центрів «Вікно в Америку» з проєктом American Studio Mariupol Project та отримала грант у 5 185 доларів від Посольства США в Україні на реалізацію 3-х програм: «Боротьба з дезінформацією» (*Countering Disinformation*), «Екологічно чистий Маріуполь» (*Building a Better and More Sustainable Future for Local Community: tackling ecology problems in Mariupol*), «Академічна доброчесність» (*Academic Integrity: Countering Corruption in Education and Respecting the Intellectual Property*). Проєкт розрахований на осінь 2021 року – весну 2022 року, на початок 2022 року втілено 2 з 3 програм.

У 2021 році бібліотекою була продовжена співпраця з:

- Посольством США в Україні та America House в рамках проєкту «Вікно в Америку»;
- Національною комісією зі стандартів державної мови в рамках проєкту «Іспит на рівень володіння державної мови» (Київ);
- НБУ ім. В.І. Вернадського у формуванні БД «Портал наукової періодики» (Київ);
- ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського у створенні єдиного інформаційного середовища бібліотек освітянської мережі (Київ);
- Національною спілкою краєзнавців України, Маріупольським краєзнавчим музеєм, Маріупольською міською організацією краєзнавців.

Основні завдання на 2022 рік:

- оперативне та якісне задоволення інформаційних і документальних потреб студентів та професорсько-викладацького складу університету як в оффлайн, так і в онлайн-режимі;
- подальше формування документального фонду відповідно до циклу професійної підготовки студентів та напрямків наукових досліджень університету;
- подальший розвиток власних інформаційних електронних ресурсів, зокрема Електронної бібліотеки, Електронного каталогу, офіційного сайту бібліотеки, та практичне використання новітніх інформаційних технологій;
- створення розділу «Навчально-науковий інститут управління МДУ» в Електронному інституційному репозитарії МДУ;
- сприяння інтеграції університетської науки до світового наукового простору, зокрема до міжнародної наукометричної бази даних Index Scopus (Польща), відкритих міжнародних репозитаріїв, каталогів і реєстрів наукової інформації;

- інтеграція «Вісника МДУ» до системи реферування та індексації «Erih +»;
- продовження співпраці з Посольством США в Україні у подальшій реалізації міжнародного проекту «Вікно в Америку»;
- реалізація грантового проекту American Studio Mariupol Project від Посольства США в Україні;
- продовження співпраці з Національною комісією зі стандартів державної мови в рамках реалізації проекту «Іспит на рівень володіння державною мовою».

